

rale que Napoléon semblait avoir tirée de la philosophie politique de 1789, c'est que lui seul, en qualité d'élu du suffrage universel, était investi d'un titre de commandement légitime. Dès lors tous les états autres que la France, ayant cessé d'appartenir à leurs rois, et ne s'appartenant pas encore à eux-mêmes, étaient à ses yeux comme des successions en deshérence abandonnées au premier, au plus habile et surtout au plus fort occupant. La suppression du droit monarchique aboutissait ainsi pour lui, non à la reconnaissance d'un droit plus étendu et plus sacré, mais à l'oubli en sûreté de conscience et à la négation commode de toute espèce de droit." ⁸⁵⁾

Maar was het alleen veroveringszucht, die Napoleon dreef, eergierigheid slechts, die hem het slagveld zoeken deed, gelijk Laurent daarin de verklaring van zijne exploiten zoekt?

Groen van Prinsterer beantwoordt die vraag aldus: „Niet enkel als magthebber, niet enkel als tiran, ook als veroveraar was Napoleon kind der Revolutie. Hij werd, zegt men, door onverzadelijke eergierigheid verteerd; elke overwinning werd hem ten prikkel tot verdubbeling zijner ongeëvenaarde veerkracht. Het zij zoo; het is zoo, maar, ook buitendien, door den aard der hem toevertrouwde magt, zou hij, tegen wil en dank, tot oorlogen en veroveren gedwongen en voortgezweept zijn. Om de innerlijke rust te handhaven was geweld noodig; om het geweld dragelijk te maken, krijg. Minder zou de keten knellen, als ze met lauweren bedekt wierd." ⁸⁶⁾ Oorlog was noodig. Tot bescherming tegen anarchie. Volgens Thorbecke „is elk volk, dat de banden zijner maatschappij gewelddadig slaakt, voor alle Staten, met hetzelfde in aanraking, hoogst bedenkelijk en dreigend." ⁸⁷⁾ Met de beginselen van 1789 is alle regeering onmogelijk. Zij leiden tot regeeringloosheid en verwarring. Ook in de afleiding, die daartegen de oorlog kan bieden, is elke Staat, waar het revolutievuur ontbrandt, voor anderen een gevaar. Trouwens heeft Napoleon zelve dit erkend, als hij zeide: „Vous savez, la guerre a été dans mes mains l'antidote de l'anarchie." ⁸⁸⁾

Met de verdrijving van Napoleon was de revolutiegeest niet bedwongen. Helaas! heeft men maar al te veel zich overgegeven aan dien waan, om straks door het weder uitbreken van den brand op onzachte wijze uit den droom te worden gewekt. Dit is, zegt Jarcke in zijn